

Alle landets barnevernsinstitusjoner

Deres ref:

Vår ref: 2020/56963-1

Arkivkode: 319

Dato: 23.11.2020

Tolkningsuttalelse - Barneverninstitusjoners ansvar for å sikre medvirkning ved gjennomføring av koronatiltak

Hele landets befolkning fikk hverdagen endret da myndighetene i mars 2020 iverksatte svært inngripende smitteverntiltak på grunn av Covid-19. Høsten 2020 har smitteverntiltakene på nytt blitt skjerpet, og landet befinner seg i en ekstraordinær situasjon som ingen har erfaring med å håndtere. Det har vært krevende for mange å vite hvor restriktive man bør være for ikke å bidra til økt smittespredning, og det var og er behov for hurtige beslutninger. En slik situasjon kan utfordre rettsikkerheten for mange i samfunnet herunder barn som bor i institusjon.

På samme måte som resten av befolkningen påvirker smitteverntiltakene og anbefalingene fra helsemyndighetene hverdagen til barn i barneverninstitusjon. Både barna og de ansatte må rette seg etter smittevernfaglige anbefalinger og regler som myndighetene beslutter med hjemmel i smittevernlvgivningen. Det er i en slik situasjon viktig med god informasjon om tiltakene, og at barna får mulighet til å medvirke i den grad det er mulig.

Gjennomføring av smitteverntiltak på barneverninstitusjoner

Barn som bor i barneverninstitusjon har krav på forsvarlig omsorg. Institusjonens ansvar for å gi forsvarlig omsorg innebærer blant annet å gi barn vern og beskyttelse og tydelige rammer for å sikre trygghet og god utvikling.

Det inngår i omsorgsansvaret, og i ansvar for trygghet og trivsel for alle på institusjonen, å sørge for at smitteverntiltak iverksettes og gjennomføres. Institusjonen er forpliktet til å gjøre det som er nødvendig for å gjennomføre både påbudte og anbefalte nasjonale smitteverntiltak. Dersom det er nødvendig for å gjennomføre tiltakene vil det også med hjemmel i omsorgsansvaret kunne besluttes begrensninger i bevegelsesfriheten, i retten til samvær, besøk og i andre rettigheter.¹

¹https://bufdir.no/aktuelt/temaside_koronavirus/profesjonelle/informasjonskriv/spytting_eller_hosting_pa_andre_barn_eller_ansatte_pa_barneverninstitusjon_under_koronaepidemien/

Ansvar for å sikre medvirkning ved gjennomføring av smitteverntiltak.

Barn som bor i barneverninstitusjon har rett til å medvirke i alle forhold som berører dem. Medvirkning innebærer at barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og at det har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Dette følger av Grunnloven, Barnekonvensjonen og barnevernloven § 1-6.

Den enkelte beboer skal i utgangspunktet selv kunne bestemme i personlige spørsmål så langt dette lar seg forene med formålet med plasseringen og institusjonens ansvar for å gi forsvarlig omsorg for den enkelte. Bestemmelsesretten skal la seg forene med institusjonens ansvar for driften, herunder ansvaret for trygghet og trivsel for alle på institusjonen. Innenfor disse rammer skal institusjonen sørge for at beboeren får ivaretatt retten til å bli hørt og retten til medbestemmelse.

Medvirkningsretten innebærer at barnet så langt det lar seg gjøre må gis anledning til å medvirke også når institusjonen beslutter hvordan de skal følge opp myndighetenes smitteverntiltak i praksis. Barna skal til tross for smitteverntiltakene i størst mulig grad sikres innflytelse over eget liv.

God og tilpasset informasjon er en forutsetning for å kunne oppfylle retten til medvirkning. Relatert til Covid-19 betyr dette at de ansatte må gi barna god og tilpasset informasjon om koronapandemien og dens konsekvenser for beboerne og samfunnet for øvrig.

Smittevern hensyn og anbefalinger fra helsemyndighetene kan gi institusjonen et handlingsrom til å vurdere hvordan anbefalingene skal gjennomføres i institusjonen. Regler og rutiner på institusjonen kan måtte endres. Det må da sikres at beboerne gis mulighet til å medvirke til hvordan tiltakene skal gjennomføres. Det er viktig at barna informeres om endringer, planer og beslutninger som har innvirkning på deres liv, og får mulighet til å komme med innspill til gjennomføringen. Dette gjelder både når det iverksettes generelle tiltak som retter seg mot alle som bor på institusjonen, og for tiltak som gjelder det enkelte barn. Institusjonen må ut fra det enkelte tiltakets art avgjøre i hvilken grad det er mulig å gi barna innflytelse. Det vil for eksempel ha betydning om det er snakk om et påbud, eller om det aktuelle tiltaket er begrunnet i alminnelige råd om smittebegrensning.

Påbud

Alle har en plikt til å rette seg etter påbud som gis etter nasjonale eller lokale forskrifter. Dersom et påbud ikke gir rom for skjønnsmessige vurderinger, vil det heller ikke være rom for å gi barna innflytelse på om tiltaket skal iverksettes. Enkelte pålegg gir heller ikke rom for institusjonen til å vurdere hvordan tiltaket skal gjennomføres i institusjonen. I disse tilfellene er det imidlertid viktig at barn får tilstrekkelig og tilpasset informasjon om hva påbudet innebærer for den enkelte og institusjonsdriften som sådan. God dialog er en forutsetning for at påbud kan gjennomføres på en god måte, og at de etterfølges.

Anbefalinger og retningslinjer

Institusjonen vil også ha et ansvar for at skjønnsmessige føringer og anbefalinger om smitteverntiltak etterleves. Dette følger av omsorgsansvaret og ansvaret for trygghet og trivsel for alle beboerne. Hvilke virkemidler som kan benyttes for å gjennomføre anbefalinger og retningslinjer, må vurderes opp mot dette utgangspunktet.

Når det skal tas stilling til hvordan anbefalinger fra helsemyndighetene best kan etterleves, står barnas medvirkning sentralt. Innspill og synspunkter må vektes opp mot betydningen av at driften harmonerer med regler og faglige anbefalinger gitt av helsemyndighetene.

Tiltakene må være forholdsmessige, det vil si at institusjonen må finne alternativer som ikke gjør tiltakene mer inngripende enn nødvendig.

Tiltak som påvirker dagliglivet utenfor institusjonen

Når smitteverntiltak får den konsekvens at tjenester og tilbud utenfor institusjonen må stenges, er det viktig at det enkelte barn får være med å tilrettelegge for at hverdagen på institusjonen likevel er så god som mulig. Hvis hensynet til smittevern medfører at barns rett til samvær eller besøk må avlyses eller utsettes, er det viktig at barnet blir informert og forklart hvorfor dette er nødvendig. Det er videre viktig å finne alternative måter å ha kontakt på, og barnas synspunkter blir i denne sammenheng helt sentrale.

Barn som må i karantene eller isoleres må også informeres og forklares hvorfor dette er nødvendig, og videre bli hørt med hensyn til hvordan dette i praksis skal gjennomføres.

Medvirkning må dokumenteres

Avslutningsvis vil vi minne om at barns medvirkning må dokumenteres, også når det relaterer seg til prosesser og beslutninger tatt på bakgrunn av smittevernhensyn.

Med hilsen

Anders Henriksen (e.f)
avdelingsdirektør

Hilde Håland
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:

Barne- og likestillingsdepartementet
Landets fylkesmannsembeter
Landets fylkesnemnder
Sentralenheten for fylkesnemndene
Regionene i Bufetat
Barne- og familieetaten, Oslo kommune
Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap, Oslo kommune
Statens helsetilsyn
Barneombudet
Forandringsfabrikken
Landsforeningen for barnevernsbarn